

Jacobus 5:14-18 NBG

14 Is er iemand bij u ziek? Laat hij dan de oudsten der gemeente tot zich roepen, opdat zij over hem een gebed uitspreken en hem met olie zalven in de naam des Heren. 15 En het gelovige gebed zal de lijder gezond maken, en de Here zal hem oprichten. En als hij zonden heeft gedaan, zal hem vergiffenis geschonken worden. 16 Belijdt daarom elkander uw zonden en bidt voor elkander, opdat gij genezing ontvangt. Het gebed van een rechtvaardige vermag veel, doordat er kracht aan verleend wordt. 17 Elia was slechts een mens zoals wij en hij bad een gebed, dat het niet regenen zou, en het regende niet op het land, drie jaar en zes maanden lang 18 en hij bad opnieuw, en de hemel gaf regen en de aarde deed haar vrucht uitspruiten.

Jacobus 5:14-18 NBV

14 Laat iemand die ziek is de oudsten van de gemeente bij zich roepen; laten ze voor hem bidden en hem met olie zalven in de naam van de Heer. 15 Het gelovige gebed zal de zieke redden, en de Heer zal hem laten opstaan. Wanneer hij gezondigd heeft, zal het hem vergeven worden. 16 Beken elkaar uw zonden en bid voor elkaar, dan zult u genezen. Want het gebed van een rechtvaardige is krachtig en mist zijn uitwerking niet. 17 Elia was een mens als wij, en nadat hij vurig had gebeden dat het niet zou regenen, is er drieënehalf jaar lang geen regen gevallen op het land. 18 Toen bad hij opnieuw, en de hemel gaf regen, en het land bracht zijn vrucht weer voort.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus.

Van Rooms-katholieke zijde is mij meermalen gevraagd: waarom doen jullie protestanten helemaal niets met Jakobus 5?

Jullie zijn toch zo bijbelvast, waarom brengen jullie de ziekenzalving dan niet in praktijk?

Wij kennen als protestanten een sterke verlegenheid als het gaat om de uitvoering van Jak 5, het pastoraat aan de zieken, ons gebed met de zieken, de ziekenzalving.

Die verlegenheid wordt ons ook voorgehouden door de charismatische beweging, die al lang pleit voor een herstel van de "bediening tot genezing" in de kerk.

Uit gesprekken die deputaten de gereformeerde kerken jarenlang voerden met deze charismatische beweging is dan ook een voorstel deze bediening vorm te geven en om meer te streven naar "de kerk als helende gemeenschap", zoals de titel van het laatste rapport luidde. Wat houdt dat in?

Wanneer wij de Bijbel lezen dan horen we dat ons hele mens-zijn zich afspeelt voor Gods aangezicht.

Ook ons ziek-zijn valt daarom niet buiten onze relatie met God, integendeel, wij mogen voor God verschijnen met alles wat we voelen, meemaken en te lijden hebben.

Dat lezen we in de Psalmen waar mensen zich uitspreken voor God in verdriet en vreugde, in voorspoed en tegenspoed, in gezondheid en ziekte.

Je mag je er zijn voor God, voor die God, die Israël ook heeft leren kennen als de Geneesheer- "Ik de Here ben Uw Heelmeester" (Ex.15:26).

Ook in het optreden van Jezus komt dat tot uiting: niet voor niets is een vijfde van de evangeliën gericht op de aandacht die Jezus heeft voor de zieken waaronder Hij als Heelmeester aanwezig is.

En zo is het na Pasen ook gebeven: de kerk betoonde zich een helende gemeenschap, verrichtte zelfs tekenen van genezing.

Niet alleen lezen we dat in het boek Handelingen, maar ook in de brief van Jakobus hoor je iets over een pastorale gemeentepraktijk.

De zieke krijgt in de brief van Jacobus veel aandacht en niet zonder reden. De hele brief - geschreven door een broer van Jezus- spreekt over mensen die in het nauw zijn: weduwen, armen, uitgebuite loonarbeiders, lijdende mensen en zo ook de zieken, of verzwakten. De gemeente moet al deze mensen -armen en zieken- niet vergeten, hen recht doen en uit het isolement halen.

Jacobus zegt het zelfs nog omgekeerd: niet alleen de gemeente moet de zieke niet vergeten, maar ook de zieke moet weten dat hij een gemeente heeft.

"Is er iemand onder u ziek? Laat hij dan de oudsten van de gemeente tot zich roepen".

De oudsten, daar worden een soort ambtsdragers mee bedoeld, in elk geval mensen met een functie.

En wat moeten die oudsten dan doen: "opdat die over hem een gebed bidden en hem met olie zalven in de naam des Heren".

Waarschijnlijk is met dat "bidden over" een handoplegging bedoeld en er wordt gezalfd met olie in de naam des Heren.

Geen paranormale behandeling, maar een tekenhandeling: iemand brengen in de tegenwoordigheid van de Heer ondersteund met een handoplegging -je bent in zijn hand- en de olijfolie, die een teken is van de kracht van de Heilige Geest.

Jacobus lijkt uit te zijn op het herstel van de hele mens, naar lichaam ziel en geest.

Hij zegt: "als de zieke zonde gedaan heeft, zal hem vergiffenis geschonken worden".

Daarmee is niet gezegd dat elke ziekte in verband gebracht moet worden met een persoonlijke zonde, maar: mocht er iets dwars zitten -zonde- breng zo iemand in de ruimte van de vergeving - dat is genezend.

Trouwens: is er soms geen verband tussen vergeving en genezing? Nogal wat ziektes ontstaan waar wij in een ziekmakende omgeving verkeren, waar spanningen zijn, waar wordt geruzied - die hele zondige wereld nestelt zich dan in je lichaam.

"Daarom zijn er velen onder u ziek", zegt Paulus tot de gemeente van Corinthe waar men aan het ruziën is.

Jacobus beveelt daarom de hele gemeente aan: "belijdt daarom elkaar uw zonden en bidt voor elkaar, opdat u genezing ontvangt".

En in dat kader -van die helende gemeenschap- vindt er ziekenpastoraat plaats, voelbaar, tastbaar, ervaarbaar.

Dit pastoraat samen met het gebed zal de lijder gezond maken en de Heer zal hem oprichten.

Heeft Jacobus 5, ons vandaag nog iets te zeggen?

Wij zijn als protestanten zo'n beetje de enige kerkelijke traditie die daar niets mee doet: De R.K. Kerk kent het sacrament van de ziekenzalving (sinds de jaren '60 weer van "sacrament der stervenden" of 'laatste oliesel' geworden tot "sacrament ter genezing!"); de Oosters-orthodoxe kerken kennen dat ook; evenzo de Anglicaanse Kerk, die ook z.g. "healing services" heeft en zeker in de charismatische beweging speelt de ziekenzalving een belangrijke rol.

Wat doen wij met Jacobus 5?

Het gaat erom dat we met ons ziek-zijn voor God mogen verschijnen.

God heeft ons de middelen gegeven en de mensen, psychologen, psychiaters en doktoren - godzijdank- maar dat betekent niet dat de kerk daarin geen eigen opdracht heeft - de kerk heeft ook wat in huis.

Het instrumentarium van de kerk is de Schrift, Brood en Wijn, de gemeenschap, het pastorale gesprek, maar ook het gebed, de zegening en de zalving.

Waar dat niet wordt ervaren gaan mensen het snel elders zoeken.

De toeloop naar paranormale genezers zou wel eens de onbetaalde rekening van de kerk kunnen zijn, de kerk die haar opdracht tot helende gemeenschap verzuimt.

En Jacobus geeft zo hoog op van die opdracht van de kerk tot gebed, zegening en zalving, dat hij zegt: het zal de lijder gezond maken, de Heer zal hem oprichten.

Dat is dus niet niks - maar wat moet je ermee?

Wij kunnen toch niet naar het ziekenhuis in Dirksland gaan en iedereen beter bidden?

Trouwens als dat zou gebeuren dan zou dat ook betekenen dat we allemaal het eeuwige leven hebben op aarde. En dat hebben we niet is onze ervaring.

Veel z.g. gebedsgenezers hebben wel eens zulke valse verwachtingen geschapen.

Zo moeten we ook niet te werk gaan, maar hoe dan wel?

Met alle moeite die wij hebben met dat vanzelfsprekende resultaat dat Jacobus lijkt te verwachten van het bidden het volgende:

Jacobus spreekt over gezond worden, maar er staat een woord in het Grieks dat je ook met redden en verlossen kunt vertalen en het is dus een breder begrip dan alleen het lichamelijke resultaat van genezing. Ook al zit het er wel in.

Jacobus spreekt over oprichten en dat kan je lijfelijk opvatten, maar ook symbolisch en toekomstig in de zin van 'opwekken'.

De enige term die echt medisch lichamenlijk is te vinden in de zin bidt voor elkander 'opdat u genezing ontvangt'.

M.a.w. de verwachting mag ruim zijn, niet smal, niet alleen lichamenlijk en ook niet alleen geestelijk; niet alleen nu en niet alleen straks.

Laat het maar aan God over.

Wat mag je verwachten van dat ziekenpastoraat dat Jacobus ons voorhoudt?

Ik geef de resultaten daarvan expres (voor onze cultuur) in omgekeerde volgorde weer.

1. Wij mogen de ervaring opdoen de kracht te krijgen om te sterven. Het is meermalen voorgekomen dat mensen die nadat ze zo'n zegen, zalving en gebed ontvingen de kracht kregen om afscheid te nemen van het leven.

Een bijzondere ervaring overkwam een collega-predikant in het ziekenhuis bij een zeer ernstig zieke, die, nadat hem uit Jacobus 5 was voorgelezen, en nadat met hem gebeden was en hem de handen waren opgelegd en hij gezalfd was, zich oprichtte en bewust afscheid nam van zijn familie.

Een ontroerende gebeurtenis, die zeer genezend was voor allen die hem lief waren.

Hij stierf jong, hij kon het - God had een betere genezing voor hem in petto-. Zei mijn collega. Toen een vriend van mij een paar jaar ook vroeg om de ziekenzalving en we samen met een vertegenwoordiging van de kerkenraad en familie dat hebben gedaan hadden we samen de intense ervaring: God was hier! God in wie wij leven en sterven en voor dat laatste kreeg hij ook de kracht. Twee weken later overleed hij in alle rust.

2. Soms ondergaan mensen een genezing van hun innerlijk.

Dat kan geestelijk zijn, d.w.z. dat je je ziek-zijn weer in relatie met God kunt beleven, dat je weer communicatie met God beleeft, dat je gezegend wordt tot een diepe verbondenheid met God. Het leven kan dan niet stuk.

Dat je merkt dat je de "waarom" vraag niet weg hoeft te drukken, maar dat je nu een adres hebt voor al dat vragen en dat de emoties los mogen komen.

Genezing van het innerlijk, het kan ook betekenen, dat spanningen wegebben, dat er blijdschap komt i.p.v. drukkende gevoelens en dat depressies verdwijnen.

Mensen kunnen ziek zijn van de zorgen om hun kinderen, onvervulde verlangens, van schuld tegenover iemand die er niet is.

Het komt steeds meer voor: al die psychische kwalen zodat je denkt: had ik maar een gebroken been dan wist ik wat ik had en ook dat het over ging...

Het effect van gebed en ziekenzalving kan wel eens een verlichting zijn en draagkracht krijgen

Genezing: het mag ook betekenen dat je handicap niet verholpen wordt, maar dat je die zo leert aanvaarden, dat je je mogelijkheden leert verruimen op een ander terrein.

Zo vroeg een collega van mij die de ziekte van Munière -een soort evenwichtstoornis- had gekregen en op weg was geholpen door gesprekken met psychiaters en predikanten ook om de ziekenzalving.

We hebben dat gedaan, sober en intens.

Op dat gebeuren terugkijkend zegt hij nog steeds: de vele gesprekken hebben mij geholpen,

maar door de ziekenzalving ben ik een stap verder met God gekomen.
Dat is misschien wel genezing van het innerlijk.

3. En in de derde plaats: het komt ook voor dat zo'n pastoraat rond de zieke tot lichamelijk herstel kan leiden.

Zoals wij mensen ziek kunnen worden, letterlijk, van de spanningen, zo kunnen wij gezond worden van de ontspanning die wij bij onze Heer, de Geneesheer vinden.

Wij mensen zijn een eenheid van lichaam, ziel en geest en God kan ons bestaan wel eens aanraken tot in het lichamelijke toe.

Het is toch niet de bedoeling dat ons leven zonder tekenen is en we mogen toch ook nog iets ervaren van het wonder dat God reddend aanwezig is als een belofte van hoe het eens zal worden bij de voltooiing aller dingen?

Zo had een neefje van mij op tweejarige leeftijd zich met de touwtjes van zijn jas opgehangen aan een glijbaan.

Bewusteloos kwam hij in het ziekenhuis en de artsen gaven hem niet veel kans omdat gebrek aan zuurstof zijn hersenen had aangetast. Hij lag in coma

Er werd gevocht voor zijn leven en ten einde raad hebben de ouders gevraagd om een predikant die de opdracht van Jacobus wilde vervullen.

Dat is gebeurd en het was een zeer intens gebeuren.

Wonder boven wonder ontwaakte het jongetje de volgende morgen en springt nu vrolijk rond. De artsen stonden ook verbaasd. Een wonder?

Wij moeten niet gaan vragen waar de oorzaak van dat wonder ligt: bij de behandeling of bij het gebed. Het is denk ik een én-én.

In elk geval, zijn ouders hebben het als een wonder beleefd, een gebeuren dat hen dichter bij God bracht.

Een dergelijke ervaring had ik ook met iemand uit mijn vorige gemeente.

Er was een tumor bij hem geconstateerd en deze randkerkelijk man vroeg om de ziekenzalving. We deden dat. Hij ging naar het ziekenhuis en kwam weer terug omdat er niets te vinden was..

Hij werd ook degene die behalve meelevend kerklid, ook de ziekenzalving aanraadde aan anderen, want bij hem ging het steeds buiten het medische boekje.

Vorige jaar kwam hij te overlijden, want allen mensen zijn sterfelijk, maar toch hij heeft als eens koning Hizkia er een paar rijke jaren bij gekregen.

Jacobus schrijft: "Is er iemand onder u ziek...laat hij dan de oudsten van de gemeente tot zich roepen".

Nee, het is geen nieuwe wet die Jacobus ons voorschrijft: zo van, en nu moet iedereen die zich ziek voelt dat altijd vragen, want als je het niet doet dan ben je er geestelijk minder aan toe.

Het kan ook anders, want de Geest gaat velerlei wegen.

Een ziekenhuispredikant vertelde eens dat hij op bezoek was bij iemand die keelkanker had - de man kon vrijwel niets meer slikken.

Deze vroeg of de predikant met hem een glas wijn wilde drinken waarop de predikant verbaasd zei: "ja, maar hoe kunt u dan drinken"?

Drinkt u het glas wijn maar voor mij, want dan is het net alsof ik meedrink en daar geniet ik van zo van!"

Samen hadden ze een genezend gebeuren in de ziekenkamer, een soort laatste avondmaal.

Ik heb het meegemaakt dat iemand in de terminale fase vroeg of ik nog een goeie had, want hij lachte ze graag. Dat deed ik, want humor is helend.

Dus: niks forceren, maar wel ruimte maken.

Want het advies van de ziekenzalving is wel iets waar we eens over na kunnen denken, over praten, ons over kunnen bezinnen en in bepaalde situaties -na vele gesprekken- zou je dan wel eens tot zo'n afsluiting kunnen komen- tastbaar en voelbaar je in Gods genezende hand weten. En misschien gaat het hier ten diepste om: dat we elkaar brengen in de tegenwoordigheid van de Levende Heer.

Wij zouden veel meer een zegenende gemeente moeten zijn.

Want God is de levende God in Jezus Christus, die door zijn Geest in de gemeente wil werken, de God die niet bedoelt dat ons leven zonder tekenen is.
De gemeente vergete de zieke niet en de zieke vergete de gemeente niet.
En laten we samen onze Heer niet vergeten, want ook Hij vergeet ons niet.
AMEN

Orde van dienst:

Zingen: Psalm 103:1,3
Stilte-Votum-Groet
Themastelling
Gebed
Lezing: Exodus 15:22-26
Zingen: Psalm 81:1,4
Lezing: Jacobus 5:14-18
Zingen: Gezang 408
Preek
Zingen: Gezang 460:1,3
Lezen: Geloofsbelijdenis
Zingen: Gezang 255:1
Gebeden
Collecte
Zingen: Gezang 434:3,4
Zegen

Gebruikte literatuur naast exegesemateriaal over Jacobus 5
M.J. Paul, vergeving en genezing
G. Heitink, J. Veenhof, Heil, heling, gezondheid
M.F.G. Parmentier, Heil, maakt heel
G. Gerkema, Ziekenzalving als helend sacrament
R. van Essen/T. v.d. Leer, Pastoraat op de grens
K.J. Kraan, genezing en bevrijding dl. 1,2,3